

CIVIL AVIATION
DIRECTORATE
OF THE REPUBLIC
OF SERBIA

„Izuzeća“

„Izuzeća“

Exemptions

But not:

Concesions, Extensions, AMOC, AltMoc,

„Izuzеća“

Concessions

концесија (л. concedere допустити, concessio),

допуштање, уступак, повластица, **давање повластице**;
одобрење власти (државне, општинске) за бављење
неким послом који је слободан од надзора те власти.

„Izuzеća“

Extension

екстензија (л. extensio),

истезање; ширење, **проширење**, проширивање,
проширеност, распростирање, **продужетак**, наставак,
растегљивост, растезање.

„Izuzeca“

AMOC / AltMoC

Alternative method of compliance / Alternative means of compliance

AMOC (FAA) is an **alternative method of compliance** that provides an acceptable level of safety for a different way, **other than the one specified in the AD**, to address the unsafe condition.

An AD contains the required method for resolving an unsafe condition in an aircraft, aircraft engine, propeller, or appliance.

„Izuzeća“

AMOC / **AltMoC**

Alternative method of compliance / Alternative means of compliance

(EASA) 145.A.120 Means of compliance

- (a) An organisation may use any **alternative means of compliance** to establish compliance with this Regulation.
- (b) If an organisation wishes to use an alternative means of compliance, it shall, prior to using it, provide the competent authority with a full description...

Pravni osnov:

Zakon o Vazdušnom saobraćaju

**Pravilnik o obezbeđivanju kontinuirane plovidbenosti i o
odobravanju vazduhoplovno-tehničkih organizacija i osoblja**

Priručnik DCV – AIR

5.39 Procedura za odobrenje izuzeća

Obrazac

DCV-OB-U040 Zahtev za izuzeće

Izuzeca

ЗАКОН О ВАЗДУШНОМ САОБРАЋАЈУ

(„Службени гласник РС“, бр. 73/10, 57/11, 93/12, 45/15, 66/15-ДР,
закон и 83/18)

Процена и умањење ризика

Члан 19.

Ваздухопловни субјект дужан је да стално и систематски уочава опасност, проценује и умањује ризик у обављању своје делатности ради спречавања настанка опасности и ради довођења ризика на ниво безбедности који је прихватљив.

Процена и умањење ризика примењује се на основне елементе обављања делатности, људске ресурсе, процедуре, опрему и радно окружење.

Захтеви који се односе на процену и умањење ризика, класификација озбиљности опасности и класификација ризика, ближе се одређују прописом Директората.

Безбедносна наредба и изузеће

Члан 19а

Ако је у интересу безбедности цивилног ваздухопловства неопходно да се предузму хитне мере које се не могу одлагати, директор Директората одмах издаје безбедносну наредбу.

У безбедносној наредби мора да буде наведено на кога се наредба односи, разлози за њено доношење, мере које је неопходно предузети и рок за њихово предузимање, датум ступања на снагу и, евентуално, време на које се наредба издаје.

У изузетним случајевима и за период који не може бити дужи од шест месеци Директорат може одобрити ваздухопловном субјекту да буде изузет од обавезе испуњења одређеног техничког захтева уколико утврди да је ваздухопловни субјект на други начин обезбедио исти ниво безбедности који се постиже применом тог захтева.

ОДЕЉАК Ц

КОНТИНУИРАНА ПЛОВИДБЕНОСТ

М.Б.301 Програм одржавања ваздухоплова

- а) Надлежни орган проверава да ли је *АМР* у складу са М.А.302.
- б) Изузев ако је у М.А.302 став ц) наведено другачије, *АМР* и његове измене непосредно одобрава надлежни орган. Надлежни орган мора да има приступ свим подацима наведеним у М.А.302 ст. д), е) и ф).
- ц) У случају посредног одобравања из М.А.302 став ц), надлежни орган одобрава процедуру одобравања *АМР*-а кроз приручник организације *САО* или *САМО* из САО.А.025 Анекса Vд, М.А.704 овог анекса, или *САМО*.А.300 Анекса Vц, у зависности од случаја.

М.Б.302 Изузећа МЛ.Б.302 Изузећа, САО.Б.035 Изузећа

Надлежни орган евидентира и чува сва изузећа одобрена у складу са чланом 71. Уредбе (ЕЗ) бр. 2018/1139.

М.Б.303 Надзор континуиране пловидбености ваздухоплова

- а) Надлежни орган развија програм надзора који је заснован на ризику како би пратио статус пловидбености флоте ваздухоплова који су уписани у његов регистар.
- б) Програм надзора обухвата провере узорака ваздухоплова и обухвата све аспекте кључних елемената ризика пловидбености.
- ц) Провером ваздухоплова се проверава да ли су испуњени стандарди пловидбености на основу важећих захтева и идентификују се сви налази.
- д) Сви идентификовани налази се категоризују у складу са захтевима из овог дела и потврђују у писаном облику лицу или организацији који су одговорни сходно М.А.201. Надлежни орган успоставља процес којим анализира налазе у погледу њиховог значаја за

Article 71

Flexibility provisions

1. Member States may grant exemptions to any natural or legal person subject to this Regulation from the requirements applicable to that person pursuant to Chapter III, other than the essential requirements laid down in that Chapter, or to the delegated or implementing acts adopted on basis of that Chapter in the event of urgent unforeseeable circumstances affecting those persons or urgent operational needs of those persons, where all of the following conditions have been met:

- (a) it is not possible to adequately address those circumstances or needs in compliance with the applicable requirements;
- (b) safety, environmental protection and compliance with the applicable essential requirements are ensured, where necessary through the application of mitigation measures;
- (c) the Member State has mitigated any possible distortion of market conditions as a consequence of the granting of the exemption as far as possible; and
- (d) the exemption is limited in scope and duration to the extent strictly necessary and it is applied in a non-discriminatory manner.

In such a case, the Member State concerned shall immediately notify the Commission, the Agency and the other Member States, through the repository established under Article 74, of the exemption granted, its duration, the reason for granting it and, where applicable, the necessary mitigation measures applied.

 ДИРЕКТОРАТ ЦИВИЛНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	ПРИРУЧНИК ЗА РАД ОДЕЉЕЊА ПЛОВИДБЕНОСТИ <i>Airworthiness Department Handbook</i>	ДЦВ-АИР-001 <i>DCV-AIR-001</i>
		Поглавље 5.39

5.39.1 ПРЕДМЕТ: **Одобрење изузећа**

Сврха процедуре је опис поступка одобравања изузећа.

Сходно члану 19а Закона о ваздушном саобраћају ДЦВ РС може да изузме ваздухопловног субјекта од обавезе испуњавања одређеног техничког захтева ако ваздухопловни субјекат докаже да је на други начин обезбедио исти ниво безбедности који се постиже применом тог захтева. Важно је напоменути да се изузеће од примене неког техничког захтева издаје у изузетним случајевима.

5.39.2 Одговорности и овлашћења

„Izuzeća“

Dosadašnja praksa:

- **Ko je upućivao zahteve za „izuzeće“**
- **Šta se tražilo kao predmet „izuzeća“**
- **Za koje se namene koristilo „izuzeće“**

Ко је до сада упућивао захтеве за
„изузеће“

- Појединци (власници ваздухоплова)
- АМО организације
- САМО организације
- Трећа лица

**Захтев може да упути странка којој се одобрава
изузеће (или друго лице/организација по овереном
овлашћењу / закљученом уговору)**

Шта је до сада тражено као предмет „изузећа“

- **Одобрење за рад од стране не ауторизованог лица**
- **Одобрење за рад на не одобреној локацији**
- **Одобрење за извођење радова изван одобреног обима**
- **Комбинација горе наведеног (организације или лица)**

Убудуће ово треба да буде саставни део Приручника организације (нпр. концесије МОЕ 3.16), којим ће бити омогућено/одобрено да по интерној процедури ово ради сама организација.

За **које намене** се до сада користило „изузеће“

- Одобрење за програм радова у циљу продужења ресурса (делова или ваздухоплова)
- Одобрење за програм радова у циљу враћања у експлоатацију
- Одобрење за продужење рока примене АД ноте
- Одобрење за продужење рока примене захтева из ПТО / SID-ова
- Одобрење за продужења ресурса делова
- Одобрење за продужење МЕЛ-а
- Одобрење за извођење компензације компаса

Убудуће ћемо ове случајеве третирати на различите начине.

За **које намене** се до сада користило
„изузеће“

Убудуће ћемо ове случајеве третирати на различите начине.

- Генерално, **програме радова треба унети у ПТО** чијим усвајањем они постају одобрени. Програме радова треба да израђују и иза њих стоје САМО или DOA организација.
- Генерално, продужење рокова за захтеве АД/ПТО/ресурсе/МЕЛ ће бити разматрано **само у изузетним случајевима**.
- Компензација компаса нема везе са AIR и **неће бити разматрана**.

 <p>ДИРЕКТОРАТ ЦИВИЛНОГ ВАЗДУХОПЛОВСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ</p>	ПРИРУЧНИК ЗА РАД ОДЕЉЕЊА ПЛОВИДБЕНОСТИ <i>Airworthiness Department Handbook</i>	ДЦВ- <i>AIR</i> -001 <i>CAD-AIR-001</i>
		Поглавље 5.39

5.39 Одобравање изузећа

Сврха процедуре је опис поступка одобравања изузећа. Сходно члану 19а Закона о ваздушном саобраћају ДЦВ РС може да изузме ваздухопловног субјекта од обавезе испуњавања одређеног техничког или регулаторног захтева ако ваздухопловни субјекат докаже да је на други начин обезбедио исти ниво безбедности. Важно је напоменути да се изузеће од примене неког техничког или регулаторног захтева издаје у изузетним случајевима.

5.39.1 Поступак одобравања изузећа

Поступак одобрења изузећа почиње подношењем захтева од стране ваздухопловног субјекта. Захтев се подноси на образцу „*CAD-AIR-OB-U040* - Захтев за одобрење изузећа“. Уз захтев се прилаже и доказ о плаћеним таксама.

5.39.1.1 Садржај захтева за изузеће

У захтеву за одобрење изузећа наводи се следеће:

5.39.1.1 Садржај захтева за изузеће

У захтеву за одобрење изузећа наводи се следеће:

1. Подаци о подносиоцу захтева
2. Подаци о ваздухоплову и ваздухопловном производу за који се тражи изузеће (ако је применљиво)
3. Циљ захтева за изузеће
4. Опис постојећег стања
5. Процена ризика
6. Додатне мере, препоруке, ограничења и метод праћење ефикасности предложеног изузећа
7. Закључак
8. Праћење ефикасности мера и препорука након одобрења изузећа.

5.39.1.1.1 Подаци о подносиоцу захтева

Подносилац захтева може бити власник ваздухоплова (ваздухопловног производа) или од њега овлашћена организација за одржавање или обезбеђивање континуиране пловидбености.

5.39.1.1.2 Подаци о ваздухоплову (ваздухопловном производу)

CIVIL AVIATION
DIRECTORATE
OF THE REPUBLIC
OF SERBIA

ДИРЕКТОРАТ
ЦИВИЛНОГ
ВАЗДУХОПЛОВСТВА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Изузећа

Захтев за олобрење изузећа
(У складу са чланом 19а Закона о ваздушном саобраћају Републике Србије)

Подаци о подносиоцу захтева			
Име / Назив / Број дозволе (ако је подносилац организација)			
ЛМБГ за физичка лица / Матични број за правна лица			
Адреса (улица и број, поштански број, град)			
Телефон			
Имејл			
Подаци о ваздухоплову			
Ознака државне припадности и регистарска ознака	YU - ____	Серијски број	
Произвођач ваздухоплова		Произвођачка ознака	
Број сати налета на дан подношења захтева		Број циклуса налета на дан подношења захтева	
Подаци о ваздухопловном производу (ако је применљиво)			
Произвођач ваздухопловног производа		Произвођачка ознака ваздухопловног производа	
Серијски број ваздухопловног производа		Датум, сати налета, циклуси налета од задње обнове ваздухопловног производа (ако је примењиво)	
Број сати налета ваздухопловног производа на дан подношења захтева		Број циклуса налета ваздухопловног производа на дан подношења захтева	
Циљ захтева за изузеће (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 1)			

Изузећа

Подаци о подносиоцу захтева

Подносилац захтева може бити власник ваздухоплова (ваздухопловног производа) или од њега овлашћена организација за одржавање или обезбеђивање континуиране пловидбености.

Подаци о ваздухоплову (ваздухопловном производу)

Подносилац захтева наводи податке о ваздухоплову и ваздухопловном производу (ако је применљиво) који су од значаја за изузеће.

Захтев за одобрење изузећа
(У складу са чланом 19а Закона о ваздушном саобраћају Републике Србије)

Подаци о подносиоцу захтева			
Име / Назив / Број дозволе (ако је подносилац организација)			
ЈМБГ за физичка лица / Матични број за правна лица			
Адреса (улица и број, поштански број, град)			
Телефон			
Имејл			
Подаци о ваздухоплову			
Ознака државне припадности и регистарска ознака	YU - ____	Серијски број	
Произвођач ваздухоплова		Произвођачка ознака	
Број сати налета на дан подношења захтева		Број циклуса налета на дан подношења захтева	
Подаци о ваздухопловном производу (ако је применљиво)			
Произвођач ваздухопловног производа		Произвођачка ознака ваздухопловног производа	
Серијски број ваздухопловног производа		Датум, сати налета, циклуси налета од задње обнове ваздухопловног производа (ако је примењиво)	
Број сати налета ваздухопловног производа на дан подношења захтева		Број циклуса налета ваздухопловног производа на дан подношења захтева	
Циљ захтева за изузеће (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 1)			

Изузећа

Циљ захтева за изузеће

Подносилац захтева, у оквиру захтева за изузеће, треба да наведе циљ захтева који треба да буде јасно назначен. Циљ треба да буде јасно повезан са безбедносним проблемом који је уочен као и са специфичним регулаторним захтевом/захтевима због кога/којих се тражи изузеће.

производа на дан подношења захтева	дан подношења захтева
Циљ захтева за изузеће (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 1)	

НАПОМЕНА:

Само у овом пољу се наводи захтев за изузеће процеса, поступка, процедуре, локације или неког другог (не)одобреног документа организације.

Образац ДЦВ-АИР-ОБ-У040	Издање: 01	Датум примене: 22.02.2022.	Страна 1/5
Form CAD-AIR-OB-U040	Issue: 01	Effective date: 22.02.2022.	Page 1/5
Скадарска 23; 11000 Београд, Србија; тел: +381 11 292 70 00; факс: +381 11 311 75 79; e-mail: air@cad.gov.rs www.cad.gov.rs			
Skadarska 23; 11000 Belgrade, Serbia; tel. +381 11 292 70 00; fax: +381 11 311 75 79; e-mail: air@cad.gov.rs www.cad.gov.rs			

Изузећа

Опис постојећег стања

Подносилац захтева треба да наведе опис постојећег стања, тј. информације о тренутном стању, успостављеним процедурама и поступцима као и друге релевантне детаље који се односе на предмет захтева за изузеће. Осим описа тренутног стања, подносилац захтева у овом делу даје информације о активностима на које ће предложена промена/изузеће имати утицаја као и временским роковима у којима се увођење промене/одступања/изузећа од стандарда очекује.

Опис постојећег стања (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 2)	
Процена ризика је урађена по следећем Методу: (заокружити)	
Метод А	Метод "А". За одређене опасности, процена ризика у значајној мери зависи од специфичних перформанси ваздухоплова и/или система/опreme. Ниво ризика зависи од перформанси ваздухоплова/система/опreme и инфраструктурних карактеристика. Процена ризика се у овом случају заснива на пројекционим карактеристикама ваздухоплова/система/опreme, резултатима валидације, сертификације или симулације као и анализом негода/удеса.
Метод Б	Метод "Б". За остале опасности, процена ризика није велика директно за специфичне перформансе ваздухоплова и/или система/опreme, већ може бити заснована на мерењу постојећих перформанси. У овом случају се процена ризика заснива на статистичком подмиру. Такође може бити заснована на анализи негода/удеса.
Метод Ц	Метод "Ц". У овом случају, процена ризика се заснива на једноставној логичкој анализи у којој је неопходно идентификовати инфраструктурне, системске или процедуралне захтеве, без додатног материјала, као што је нпр. сертификација нових типова ваздухоплова (метод А) или статистички подмири о постојећим активностима (метод Б).
Опис поступка који је спроведен по горе наведеној методи процене ризика: (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 3)	

Изузећа

Процена ризика

Процена ризика представља поступак уочавања, анализе и умањења/уклањања ризика ради одржавања прихватљивог нивоа безбедности. Процена ризика мора да буде урађена у складу са системом управљања безбедношћу подносиоца захтева, одобреним у поступку сертификације.

Опис постојећег стања (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 2)	
Процена ризика је урађена по следећем Методу: (заокружити)	
Метод А	Метод "А". За одређене опасности, процена ризика у значајној мери зависи од специфичних перформанси ваздухоплова и/или система/опreme. Ниво ризика зависи од перформанси ваздухоплова/система/опreme и инфраструктурних карактеристика. Процена ризика се у овом случају заснива на пројекционим карактеристикама ваздухоплова/система/опreme, резултатима валидације, сертификације или симулације као и анализом негода/удеса.
Метод Б	Метод "Б". За остале опасности, процена ризика није велика директно за специфичне перформансе ваздухоплова и/или система/опreme, већ може бити заснована на мерењу постојећих перформанси. У овом случају се процена ризика заснива на статистичком подмињу. Такође може бити заснована на анализи негода/удеса.
Метод Ц	Метод "Ц". У овом случају, процена ризика се заснива на једноставној логичкој анализи у којој је неопходно идентификовати инфраструктурне, системске или процедуралне захтеве, без додатног материјала, као што је нпр. сертификација нових типова ваздухоплова (метод А) или статистички подми о постојећим активностима (метод Б).
Опис поступка који је спроведен по горе наведеној методи процене ризика: (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 3)	

5.39.1.1.5 Процена ризика

Процена ризика представља поступак уочавања, анализе и умањења/уклањања ризика ради одржавања прихватљивог нивоа безбедности. Процена ризика мора да буде урађена у складу са системом управљања безбедношћу подносиоца захтева, одобреном у поступку сертификације. Процена ризика се састоји од уочавања опасности и управљања ризицима. У зависности од природе ризика, могу се користити три методологије за процену адекватности процедура за управљање ризицима, при чему усвојена методологија мора бити у складу са системом управљања безбедношћу подносилац захтева:

1. Метод "А". За одређене опасности, процена ризика у значајној мери зависи од специфичних перформанси ваздухоплова и/или система/опреме. Ниво ризика зависи од перформанси ваздухоплова/система/опреме и инфраструктурних карактеристика. Процена ризика се у овом случају заснива на пројектним карактеристикама ваздухоплова/система/опреме, резултатима валидација, сертификација или симулација као и анализама незгода/удеса;
2. Метод "Б". За остале опасности, процена ризика није везана директно за специфичне перформансе ваздухоплова и/или система/опреме, већ може бити заснована на мерењу постојећих перформанси. У овом случају се процена ризика заснива на статистичким подацима. Такође може бити заснована на анализама незгода/удеса.
3. Метод "Ц". У овом случају, процена ризика се заснива на једноставној логичкој анализи у којој је неопходно идентификовати инфраструктурне, системске или процедуралне захтеве, без додатног материјала, као што је нпр. сертификација нових типова ваздухоплова (метод А) или статистички подаци о постојећим активностима (метод Б).

Процена ризика обухвата одређивање индекса ризика. Индекс ризика изражен је кроз вероватноћу учесталости ризика и интензитет ризика. Вероватноћа учесталости ризика представља могућност да се догађај/стање који представљају опасност по безбедност одвијања ваздушног саобраћаја догоде, увек узимајући у обзир најгори могући сценарио догађаја.

Изузећа

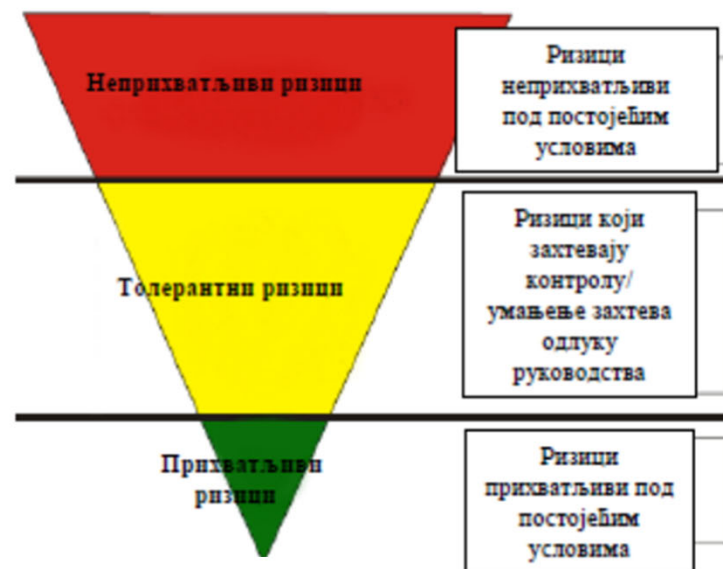
Индекс ризика представља комбинацију мерења интензитета и вероватноће учесталости и представља основ за утврђивање његове прихватљивости или потребе за умањењем/елиминацијом, како је дато према Табели 3.

Табела 3. Процена ризика

Вероватноћа ризика	Интензитет ризика				
	Катастрофалан А	Опасан Б	Врло битан Ц	Небитан Д	Занемарљив Е
5 – Често	5А	5Б	5Ц	5Д	5Е
4 – Повремено	4А	4Б	4Ц	4Д	4Е
3 – Мало вероватно	3А	3Б	3Ц	3Д	3Е
2 – Немогуће	2А	2Б	2Ц	2Д	2Е
1 – Изузетно немогуће	1А	1Б	1Ц	1Д	1Е

Изузећа

Табела 4. Матрица процене ризика операција

Вероватноћа ризика	Интензитет ризика				
	Катастрофалан А	Опасан Б	Врло битан Ц	Небитан Д	Занемарљив Е
5 – Често	5А	5Б	5Ц	5Д	5Е
4 – Повремено	4А	4Б	4Ц	4Д	4Е
3 – Мало вероватно	3А	3Б	3Ц	3Д	3Е
2 – Немогуће	2А	2Б	2Ц	2Д	2Е
1 – Изузетно немогуће	1А	1Б	1Ц	1Д	1Е

Изузећа

Табела 5. Индекс процене ризика

Индекс процене	Предложен критеријум
5А, 5Б, 5Ц, 4А, 4Б, 3А	Није прихватљив под постојећим околностима
5Д, 5Е, 4Ц, 4Д, 4Е, 3Б, 3Ц, 3Д, 2А, 2Б, 2Ц	Контрола ризика / умањење, захтева одлуке руководства
3Е, 2Д, 2Е, 1А, 1Б, 1Ц, 1Д, 1Е	Прихватљиво

Препоруке

У овом делу захтева за изузеће подносилац захтева доставља предлог оперативних процедура/ограничења и других мера које се односе на предмет изузећа. Поред тога, подносилац захтева даје процену ефикасности (путем тестова, симулација итд.) сваке од наведених препорука. У овом делу захтева подносилац захтева наводи начине обавештавања других заинтересованих страна (поступак објављивања одговарајућих NOTAM-а, издавање билтена итд.).

Закључци

Подносилац захтева у овом делу захтева, након узимања у обзир претходно описане процене ризика и препорука, даје коначне закључке и доноси одлуку о безбедносним мерама које треба да примени. Подносилац захтева такође даје детаљан опис мера и одређује тачан временски оквир за сваку од мера коју планира да предузме.

Праћење ефикасности предложених одступања

Након одобравања захтев за изузеће, подносилац захтева прати ефикасност предузетих мера и предложених одступања. Такође, подносилац захтева прати примену препорука како би обезбедио прихватљиви ниво безбедности

Изузећа

Table 7 – ERCS matrix

Table 7 – ERCS matrix

Columns 1-9 represent how many barriers were intact for the occurrence.

SEVERITY		CLASSIFICATION (ERCS Score)										
Potential Accident Outcome	Score	Pending Risk Assessment										
Extreme catastrophic accident with the potential for significant number of fatalities (100+)	X		X9	X8	X7	X6	X5	X4	X3	X2	X1	X0
Major accident with potential for fatalities and injuries (20-100)	S		S9	S8	S7	S6	S5	S4	S3	S2	S1	S0
Significant accident with limited amount of fatalities (2-19), life changing injuries or destruction of the aircraft	M		M9	M8	M7	M6	M5	M4	M3	M2	M1	M0
An accident involving single individual fatality, life changing injury or substantial aircraft damage	I		I9	I8	I7	I6	I5	I4	I3	I2	I1	I0
An accident involving minor and serious injury (not life changing) or minor aircraft damage	E		E9	E8	E7	E6	E5	E4	E3	E2	E1	E0
No likelihood of an accident	A	No Implication to Safety										
	Corresponding Barrier Score		9	8	7	6	5	4	3	2	1	0
	Barrier Weight Sum		17-18	15-16	13-14	11-12	9-10	7-8	5-6	3-4	1-2	0
PROBABILITY/LIKELIHOOD OF THE POTENTIAL ACCIDENT OUTCOME												

X0

1000000

S0

500000

M0

100000

I0

10000

Total barrier weight divided with 2 (Column score)

3.4.2 Numerical equivalent score

3.4.2 Numerical equivalent score

ERCS Score	E9	E8	E7	E6	E5	E4	E3	E2	E1	E0
Corresponding numerical value	0,000001	0,00001	0,0001	0,001	0,01	0,1	1	10	100	1000

Изузећа

Метод А	Метод "А". За одређене опасности, процена ризика у значајној мери зависи од специфичних перформанси ваздухоплова и/или система/опреме. Ниво ризика зависи од перформанси ваздухоплова/система/опреме и инфраструктурних карактеристика. Процена ризика се у овом случају заснива на пројектним карактеристикама ваздухоплова/система/опреме, резултатима валидација, сертификација или симулација као и анализама незгода/удеса;
Метод Б	Метод "Б". За остале опасности, процена ризика није везана директно за специфичне перформансе ваздухоплова и/или система/опреме, већ може бити заснована на мерењу постојећих перформанси. У овом случају се процена ризика заснива на статистичким подацима. Такође може бити заснована на анализама незгода/удеса.
Метод Ц	Метод "Ц". У овом случају, процена ризика се заснива на једноставној логичкој анализи у којој је неопходно идентификовати инфраструктурне, системске или процедуралне захтеве, без додатног материјала, као што је нпр. сертификација нових типова ваздухоплова (метод А) или статистички подаци о постојећим активностима (метод Б).

Изузећа

Процена ризика – Опис поступка

Опис треба да садржи:

1. Поступак анализе који је примењен у поступку препознавања опасности (уоченог небезбедног стања, одступања од процедуре/регулативе...).
2. Процenu rizika koja obuhvata određivanje indeksa rizika. Indeks rizika izražen je kroz verovatnošu učestalosti rizika i intenzitet rizika. Verovatnoća učestalosti rizika predstavlja mogućnost da se događaj/staње koji predstavljaju opasnost po bezbednost odvijanja vazdušnog saobraćaja dogode, uvek uzimajući u obzir najgori mogući scenario događaja

Метод А

Метод Б

Опис поступка који је спроведен по горе наведеној методи процене ризика:
(види Упутство за попуњавање захтева, тачка 3)

Индекс процене ризика: (заокружити)

Вероватноћа ризика	Интензитет ризика				
	Катастрофалан А	Опасан Б	Врло битан Ц	Небитан Д	Занемарљив Е
5 – Често	5А	5Б	5Ц	5Д	5Е
4 – Повремено	4А	4Б	4Ц	4Д	4Е
3 – Мало вероватно	3А	3Б	3Ц	3Д	3Е
2 – Немогуће	2А	2Б	2Ц	2Д	2Е
1 – Изузетно немогуће	1А	1Б	1Ц	1Д	1Е

Изузећа

Мере за смањење/контролу ризика

У овом делу захтева за изузеће подносилац захтева доставља предлог евентуалних измена постојећих или увођење у примену нових оперативних процедура/ограничења и других мера које се односе на предмет изузећа. Поред тога, подносилац захтева даје процену ефикасности (путем тестова, симулација итд.) сваке од наведених препорука као и начине/методе праћења ефикасности предузетих мера, препоруке и/или ограничења. У овом делу захтева подносилац захтева такође наводи и начине обавештавања других заинтересованих страна (поступак објављивања одговарајућих обавештења, издавање билтена итд.), ако их има

Додатне мере, препоруке, ограничења и метод праћење ефикасности предложеног изузећа (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 4)

Закључак (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 5)

Изузећа

Закључак

Подносилац захтева у овом делу, након узимања у обзир претходно описане процене ризика и препорука, даје коначне закључке и доноси одлуку о безбедносним мерама које треба да примени. Подносилац захтева такође даје детаљан опис мера и одређује тачан временски оквир за сваку од мера коју планира да предузме.

Додатне мере, препоруке, ограничења и метод праћење ефикасности предложеног изузећа (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 4)

ЗАКЉУЧАК (види Упутство за попуњавање захтева, тачка 5)

Изузећа

Потпис

Подаци о особи (власник, компетентна особа, овлашћено лице организације) која издаје закључак.

Име, презиме и потпис подносиоца захтева.

Име (ауторизоване) особе која издаје препоруке и доноси закључак			
Број овлашћења ауторизоване особе (ако је применљиво)			
CAME (ако је применљиво)		CAME	
Издање и имена		Датум издавања	
Име и презиме		Датум и потпис подносиоца захтева	
Прилози:			
1. Доказ о уплати <u>републичке</u> административне таксе			
2. Доказ о уплати таксе ДЦВ-а			
3. Копију личне карте или пасоша подносиоца захтева			
4. Оверено пуномоћје, уколико захтев подноси пуномоћник			
5. Релевантна документација која је коришћена за процену ризика и која демонстрира да ће се, након одобрења изузећа, обезбедити одговарајући ниво безбедности који се постиже применом мера наведених у закључку захтева.			

Образац DCV-AIR-OB-U040 Издање: 01 Датум: 25.02.2022. Страна 3/5

Изузећа

Упутство за поштовање захтева

1. Подносилац захтева, у оквиру захтева за изузеће, треба да наведе циљ захтева који треба да буде јасно наглашен. Циљ треба да буде јасно повезан са безбедносним проблемом који је уочен као и са специфичним регулаторним захтевом захтева ради због кога којим се тражи изузеће.
2. Подносилац захтева у оквиру захтева за изузеће треба да наведе опис постојећег стања, тј. информације о тренутној тренутном стању, успостављеном процедурама и поступцима као и друге релевантне детаље који се односе на предмет захтева за изузеће. Осим описа тренутног стања, подносилац захтева у овом делу даје информације о активностима на које ће предложена промена изузеће имати утицаја као и временским роковима у којима се увођење промене одступања одступања изузећа од стандарда очекује.
3. Процена ризика представља поступак уочавања, анализе и уклањања уклањања ризика ради одржавања прихватљивог нивоа безбедности. Процена ризика мора да буде урађена у складу са системом управљања безбедношћу подносиоца захтева, одобреним у поступку сертификације. Процена ризика се састоји од уочавања опасности и управљања ризицима. Процена ризика обухвата одређивање индекса ризика. Индекс ризика изражен је кроз вероватноћу учесталости ризика и интензитет ризика. Вероватноћа учесталости ризика представља могућност да се догађај стање који представља опасност по безбедност одвијања ваздушног саобраћаја догоде, увек узимајући у обзир најгори могући сценарио догађаја.

Утврђивање вероватноће може бити потпомогнуто одговорима на следећа и слична питања:

- Да ли постоји забележен сличан догађај који се догодио у прошлости или је ово изолован догађај?
- Која друга опрема или компоненти истог типа могу имати сличне дефекте?
- На колико запослених се односи предметна процедура/упутство за рад?
- Колико често се у раду користи опрема која се испитује?

Табела 1 представља табелу процене вероватноће ризика. Она садржи дефиницију учесталости, њено појашњење као и додељену бројну вредност

вредност показатеља као и додатну форму вредности			Вредност
Дефиниција		Значење	
Често	број операција по 1 догађају	једном у 1000 операција	5
Повремено	број операција по 1 догађају	једном у 1001 – 5000 операција	4
Мало вероватно	број операција по 1 догађају	једном у 5001 – 250000 операција	3
Није вероватно	број операција по 1 догађају	једном у 250001 – 1000000 операција	2
Изузетно невероватно	број операција по 1 догађају	једном у више од 1000000 операција	1

Интензитет ризика представља могућу последицу догађаја/стања који представљају опасност по безбедност ваздушног саобраћаја, узимајући у обзир најгори могући сценарио догађаја.

Процена интензитета ризика може бити урађена на основу:

- Еквивалентног броја повређених/насталих запослених, путника, трајектиса, јавности,
- Еквивалентног нивоа оштећења опреме, ваздухоплова, околине.

Табела 2 представља табелу процене интензитета ризика. Она садржи дефиницију интензитета, његово појашњење као и додељену бројну вредност

Критеријум	Вредност и значење				
	Катастрофалан А	Опасан Б	Врло битан Ц	Небитан Д	Занемарљив Е
Утицај на ваздухоплове	губитак ваздухоплова	важно смањење граница безбедности	значајно смањење граница безбедности	низак смањење	без утицаја
Утицај на људе	вишеструке људске жртве	оштре повреде или смрти	физички бол укључујући ниску повреда	физички бол	нужност
Утицај на опрему	заустављање операција на одређени период	заустављање операција на одређени период	ограничење одобрења	узрок утицаја, без ограничења одобрења	без утицаја

Индекс ризика представља комбинацију мерења интензитета и вероватноће учесталости и представља основ за утврђивање његове прихватљивости или потребе за смањењем ефикасношћу, како је дато према Табели 3.

Табела 3. Процена ризика

Вероватноћа ризика	Интензитет ризика				
	Катастрофалан А	Опасан Б	Врло битан Ц	Небитан Д	Занемарљив Е
5 – Често	5А	5Б	5Ц	5Д	5Е
4 – Повремено	4А	4Б	4Ц	4Д	4Е
3 – Мало вероватно	3А	3Б	3Ц	3Д	3Е
2 – Немогуће	2А	2Б	2Ц	2Д	2Е
1 – Изузетно немогуће	1А	1Б	1Ц	1Д	1Е

Упутство за поштовање захтева (наставак)

Следећи корак јесте дефинисање толерантност ризика. Ризик се разврставају у следеће групе:

- оне који нису прихватљиви под постојећим условима,
- оне који су толерантни под постојећим условима и
- прихватљиве ризике

Ризик који припадају групи неприхватљивих нису прихватљиви под постојећим условима рада. Вероватноћа настајања и или могуће последице таквих ризика представљају високи ниво претње за одрживост и функционисање, па је неопходно моментално смањење ризика. Уколико је могуће обезбедити константну примену стратегија за смањење ризика и или корективних мера, они ризик би пређи у групу толерантних. Ризик који припадају групи толерантних су прихватљиви уколико су стратегије за смањење ризика и корективне мере које су на снази такве да гарантују да ће последице опасности бити константно под контролом организације. Ризик у групи прихватљивих су прихватљиви при постојећим условима, без икакве додатне интервенције, у складу покушаја смањења ризика.

Комбинишући матрицу процене ризика (табела 3) и поделу ризика према толеранцији добија се матрица процене ризика операција (табела 4 и 5) која на једном месту показује индекс ризика и његову толерантност. Уколико (САО) организација врши процену ризика она примењује методологију утврђену у одобреном преручнику за безбедност или другом релевантном документу.

Табела 4. Матрица процене ризика операција

Вероватноћа ризика	Интензитет ризика				
	Катастрофалан А	Опасан Б	Врло битан Ц	Небитан Д	Занемарљив Е
5 – Често	5А	5Б	5Ц	5Д	5Е
4 – Повремено	4А	4Б	4Ц	4Д	4Е
3 – Мало вероватно	3А	3Б	3Ц	3Д	3Е
2 – Немогуће	2А	2Б	2Ц	2Д	2Е
1 – Изузетно немогуће	1А	1Б	1Ц	1Д	1Е

Табела 5. Индекс процене ризика

Индекс процене	Предложени критеријум
5А, 5Б, 5Ц, 4А, 4Б, 3А	Није прихватљив под постојећим условима
5Д, 5Е, 4Ц, 4Д, 4Е, 3Б, 3Ц, 3Д, 2А, 2Б, 2Ц	Контрола ризика / умањење захтева одлуку руководства
2Д, 2Е, 1А, 1Б, 1Ц, 1Д, 1Е	Прихватљиво

4. У овом делу захтева за изузеће подносилац захтева доставља предлог евентуалних измена постојећих или увођење у примену нових оперативних процедура/ограничења и других мера које се односе на предмет изузећа. Поред тога, подносилац захтева даје процену ефикасности (путем тестова, симулација итд.) сваке од наведених препорука као и начине методе праћења ефикасности предугнетих мера, препоруке и или ограничења. У овом делу захтева подносилац захтева такође наводи и начине обавештавања других заинтересованих страна (поступак објављивања одговарајућих обавештења, издавање бистена итд.), ако их има.
5. Подносилац захтева у овом делу, након узимања у обзир претходно описане процене ризика и препорука, даје коначне закључке и доноси одлуку о безбедносним мерама које треба да примени. Подносилац захтева такође даје детаљан опис мера и одређује тачан временски оквир за сваку од мера коју планира да предузме.